

ХУДУДЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ САЛОҲИЯТИНИ ИННОВАЦИОН-ИНВЕСТИЦИОН БОШҚАРИШ: СТРАТЕГИЯСИ ВА МЕХАНИЗМИ

Алмардонов Мухамади Ибрагимович
ORIENTAL университети профессори и.ф.д.

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада миллий иқтисодиётимизда ҳудуларнинг иқтисодий салоҳиятини инвестицион бошқариш: стратегияси ва механизмларини ривожлантиришнинг назарий асосларининг ўзига хос хусусиятлари бўйича ўрганишлар асосидаги муҳокама ва хулосалар ишлаб чиқиш кўзда тутилган.

Калит сўзлар: инвестиция, инновация, инвестор, инвестиция фаолияти, молиялаштириш, инвестиция лойиҳалари, стратегия ва механизм, фонд бозорлари, реал инвестициялар, молиявий инвестициялар.

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИМ ПОТЕНЦИАЛОМ РЕГИОНОВ: СТРАТЕГИЯ И МЕХАНИЗМ

Алмардонов Мухамади Ибрагимович
Профессор университета ORIENTAL

АННОТАЦИЯ

*Данная статья предусматривает развитие дискуссий и выводов, основанных на исследованиях специфики теоретических основ разработки стратегий и механизмов управления инвестициями экономического потенциала *hidus* в нашей национальной экономике*

Ключевые слова: инвестиции, инновации, инвестор, инвестиционная деятельность, финансирование, инвестиционные проекты, стратегия и механизм, фондовые рынки, реальные инвестиции, финансовые вложения

INNOVATION AND INVESTMENT MANAGEMENT OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF THE REGIONS: STRATEGY AND MECHANISM

Almardonov Muhamadi Ibragimovich
Professor of ORIENTAL University

ABSTRACT

This article provides for the development of discussions and conclusions based on studies of the specifics of the theoretical foundations of the development of

strategies and investment management mechanisms of the economic potential of hudus in our national economy

Keywords: *investment, innovation, investor, investment activity, financing, investment projects, strategy and mechanism, stock markets, real investments, financial investments*

КИРИШ

Жаҳон иқтисодиётида умумқабул қилинган нуқтаи назарга кўра, ҳудуднинг иқтисодий салоҳияти ва унинг имкониятлари у ерда мавжуд бўлган барча мажмуавий ресурслардан самарали фойдаланиш орқали ҳаётий зарур бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқариш билан изоҳланади. Шундай экан ҳудуднинг иқтисодий салоҳияти у ерда мавжуд бўлган тизимий элементлар, яъни ишлаб чиқариш фондлари, меҳнат ресурслари назарда тутилади ва иқтисодий салоҳият эса маъмурий-иқтисодий ҳудуднинг иқтисодий имкониятини юзага келтиради. Бу ерда ҳудуд неоклассик назарияга кўра стационар мувозанатни таъминлашга хизмат қиладиган бўғун сифатида бўлиб, иқтисодий салоҳиятнинг ривожланишини эса ишлаб чиқариш омиллари (ер, меҳнат, капитал, тадбиркорлик қобилияти) таъминлайди.

Ҳудуд салоҳияти тушунчаси шунинг билан бирга, ҳудуднинг таркибий элементларини юзага келтирувчи салоҳиятлар тизимидан иборат. У ялпи иқтисодий салоҳият дея эътироф этиладиган: табиий-ашёвий, моддий, инвестицион-инвестицион, илмий – техникавий, институционал ва инсоний салоҳиятларнинг йиғиндисидан ташкил топади.

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида минтақаларни комплекс ривожлантириш бўйича инвестициялардан самарали фойдаланиш ва инвестиция дастурларини пухта ишлаб чиқиш юзасидан таркибий ислохотлар амалга оширилмоқда. Ўз навбатида минтақалар ўртасидаги ижтимоий-тафовутни юмшатиш, улар иқтисодиётига маҳаллий тадбиркорлар маблағлари, аҳоли жамғармалари ва чет эл инвестицияларини фаол жалб қилиш иқтисодий сиёсатининг муҳим йўналиши сифатида белгиланган [1]. Шу сабабли минтақаларда мавжуд салоҳиятлардан самарали фойдаланиш асосида минтақа иқтисодиёти барқарор ўсишини таъминлаш, ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини ҳамда ишлаб чиқариш, муҳандис-коммуникация ва ижтимоий инфратузилма тармоқларини янада ривожлантириш ва модернизация қилишда инвестицион-инвестицион лойиҳалардан самарали фойдаланиш ҳамда бошқариш стратегияси ва механизmlарини аниқлаш муҳимдир. Мамлакатимизда хорижий инвестициялардан самарали фойдаланиш, ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини

инновацион-инвестицион бошқариш стратегия ва механизмлари самарадорлигига таъсир этувчи омилларни чуқур ва ҳар томонлама таҳлил қилиш ҳамда ўрганиш мақсадга мувофиқдир.

МАВЗУГА ОИД АДАБИЁТЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИ

Хўжалик тизимининг фаолият юритиши натижасида олинадиган ялпи ижтимоий аҳамиятга молик бўлган муҳим натижалар (уларнинг аҳамиятлилик даражасини ва ўзаро боғлиқ бўлган муносабатларни аниқлашда риск юзага чиқади).

Комплекс ёки интеграл баҳолаш, алоҳида олинган тармоқларнинг ўсишини эластик баҳолаш, ҳудуднинг ялпи ресурс салоҳияти, жон бошига тўғри келадиган ялпи маҳсулот, ҳудуднинг инвестицион жозибадорлиги ва бошқа ўзаро боғлиқ бўлган макроиктисодий кўрсаткичлар [2].

Охирги ўн йилда олимлар томонидан ҳудуднинг ривожланишини жой ёки маконнинг шарт-шароитидан келиб чиқиб, “ҳудуднинг мекансал (фазовий) салоҳияти” деб тадқиқотлар олиб борилмоқда. В.П.Ефимовнинг таъкидлашича, “..агарда ҳудуднинг ривожланиши шу ерда мавжуд бўлган ресурсларни мекансал-ҳудудий ва тармоқлараро интеграция асосида тақсимланадиган бўлса, у ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий жиҳатдан самара беради” [3].

Бунинг учун тадқиқотчи олим ҳудуднинг ривожланишини таъминлашнинг замонавий йўллари тақлиф этади: кластер усули, иқтисодиётни диверсификациялаш орқали рағбатлантириш; ҳудудлараро ички алоқаларни кучайтириш ва ички бозорни йўл-транспорт инфратузилмаларини ишга тушириш орқали ривожлантириш, ички имкониятлардан ва маҳаллий ресурслардан самарали фойдаланган ҳолда, ижтимоий меҳнат тақсимотини тўғри йўлга қўйиш; инвестицион дастакдан унумли фойдаланган ҳолда, инвестицион лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш усуллари.

Шунингдек, олим асосий урғуни ҳудуднинг инфраструктурасини комплекс ривожлантиришга, тизим ҳосил қиладиган тармоқларни қўллаб-қувватлашга ва ҳудуднинг ички ресурсларини (салоҳиятини) шу соҳага йўналтириш орқали у ерда истиқомат қиладиган аҳолининг иш билан бандлиги, даромад манбаи ошишини ва табақаланишнинг олдини олиниши мумкинлигига қаратади.

Яна бир қатор олимлардан А.А.Зиновева эса ҳудудларни қутбли ривожланишини таъкидлагани ҳолда, субъектив ва объектив омилларни келтириб ўтади. Биринчи омилга қўйидагиларни киритади: ҳудудларнинг табиий географик фарқланиши, иқтисодий ресурслар билан таъминланганлик, ҳудуднинг технологик жиҳати ва ишлаб чиқаришнинг ихтисослашуви, ҳудуднинг иқтисодий жиҳатдан фарқланиши. Иккинчи омилга —

институционал, инфратузилмавий ва ташкилий-функционал детерминантлар; худуднинг анъана ва урф-одатлари; мавжуд бўлган йирик корпоратив тузилмаларни киритган.

Худудда мавжуд бўлган масканлар (туман, шаҳар, шаҳар типигаги посёлкалар, овуллар. Изоҳ Ш.М) “марказ-марказдан узоқ бўлган маскан” ўртасидаги фарқланиш, яъни қутбланиш дея таҳлил қилишни ва кейинчалик эса улар ўртасидаги тофовутларнинг йўқолиши оқибатида бир бутун иқтисодий макон сифатида қараш лозим эканлигини таъкидлайди [4].

Ушбу соҳада олиб борилган тадқиқотлар ичида олим О.А. Бияков конструктив ёндошгани ҳолда, илмий-назарий ва илмий-услубий жиҳатдан масаланинг моҳиятини очиқ беришга ҳаракат қилган. Унинг тадқиқотида асосий эътибор жамиятда ривожланишнинг постиндустриал босқичида ишлаб чиқариш омиллари ўзининг маконли аҳамиятини йўқотиб боради ва худудий жиҳатдан бир-бири билан унчалик ҳам боғлиқ бўлмайди.

Бу эса Й. Шумпетер томонидан айтиб ўтилган ишлаб чиқариш омилининг тўртинчи элементидан кейинги ишлаб чиқаришнинг бешинчи мустақил элементини намоён эта бошлайди [5].

О.А. Бияковнинг «маконий салоҳият» тушунчасини ривожлантирган олимлар О.Л. Тарана, Е.Н. Акерман, А.А. Михалчук ва А.Ю. Трифонова ўзларининг назарий тадқиқотларини кенг кўламда олиб бордилар. Улар томонидан маконий салоҳиятнинг иқтисодий маъноси иқтисодиёт фанининг анъанавий усулда, яъни макроиқтисодий ва микроиқтисодий алгоритмларга таянган ҳолда минтақани – квазидавлат ва/ёки квазифирма тарзида таҳлил этиш таклифини илгари сурди.

Бунда салоҳият минтақа ҳўжалигининг кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришини таъминлайдиган шароит ҳамда минтақа рақобатбардошлигини халқаро меҳнат тақсимотида юқорига кўтарувчи геоиқтисодий субъект сифатида таҳлил этилади.

Макроиқтисодий жиҳатдан худуднингсалоҳиятига баҳо берилганда кўпинча миллий иқтисодиёт билан бир хил бўлган параметрлар: ЯХМ (ялпи худудий маҳсулот) динамикаси, товар ва хизматларни ишлаб чиқаришнинг тармоқлар бўйича тақсимоти, нарх, бандлик даражаси, инвестициялар ва ҳ.к. Булар худудий иқтисодий тизимнинг макроиқтисодий, яъни юқорида қайд этилган статистик кўрсаткичларнинг агрегатлашганлиги ва миллий иқтисодиётда худуднинг тутган ўрнини қиёсий таҳлил қилиш имконини беради.

Худуд инвестицион салоҳиятини самарали бошқариш йўналишларининг илмий асосларини тадқиқ этиш шуни кўрсатдики, худуд ҳамда худудлараро миқёсда инвестицион салоҳиятдан самарали фойдаланиш назарияси мавзуси маҳаллий ва хорижий тадқиқотчилар томонидан яқин даврдан бошлаб чуқур ўрганила бошланди. Неоклассик ва замонавий Европа мактаби вакиллари бўлган классикларнинг назарий қарашларида иқтисодий жараёнлардаги инвестицион салоҳият муносабатлари анъанавий тарзда, яъни ҳудудий омиллар ва минтақалараро муносабатларни ҳисобга олган ҳолда тадқиқ этилган. Мавжуд назарий қарашларга мувофиқ уларни қуйидаги йўналишлар бўйича таснифлаш мумкин:

а) макроиқтисодиёт концепцияси нуқтаи- назаридан худуд инвестицион салоҳиятини ўрганиш;

б) ташқи таъсир омиллари нуқтаи-назаридан худуд инвестицион салоҳиятини бошқариш муносабатларини ўрганиш;

в) инвестицион салоҳият ва уни бошқаришнинг (бизнес даражасидаги) микроиқтисодий омиллари.

Юқорида келтирилган барча йўналишларда инвестицион салоҳиятнинг ҳудудий хусусиятига иккинчи даражали масала сифатида қаралган. Шуни ҳисобга олган ҳолда, муаллиф томонидан худуд инвестицион салоҳиятини самарали бошқариш йўналишлари бўйича мавжуд тадқиқот тамойиллари ҳамда усулларини қайта кўриб чиқиш зарурлиги асосланган. Бундан асосий мақсад эса худудда мавжуд маҳаллий салоҳият, ресурслар ва иқтисодий ўсиш захираларидан тўлиқ фойдаланишни бошқаришга прагматик ёндашувларни ишлаб чиқишдир.

ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ

Ушбу мақолада Ўзбекистон ва хорижий мамлакатлар иқтисодчи олимларининг миллий иқтисодиётимизда ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятини инвестицион бошқариш: стратегияси ва механизмларининг назарий жиҳатларига бағишланган илмий асарлари ўрганилган. Тадқиқот методологияси сифатида адабиётларнинг қиёсий таҳлили ва фаразни асослаш усулларидан фойдаланилган.

ТАҲЛИЛ ВА НАТИЖАЛАР

Инвестиция фаолиятининг самарадорлиги кўп жиҳатдан унинг инвестиция ресурсларини мақсадли шакллантириш билан белгиланади. Инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш манбалари ва усулларини шакллантиришнинг асосий мақсади инвестиция фаолиятининг самарали натижаларини таъминлаш

нуқтаи назаридан зарур инвестиция активларини сотиб олиш эҳтиёжларини қондириш ва уларнинг тузилишини оптималлаштиришдир. Шунингдек, иқтисодий тизим салоҳиятини бешта турли хил қарашлар орқали ўрганиш мумкин:

1. Иқтисодий тизимнинг ишлаб чиқариш имконияти. Бунда ишлаб чиқаришда иштирок этадиган иқтисодий ресурслар, яъни меҳнат ва моддий ресурсларнинг турли хилдаги нисбатларини назарда тутувчи Кобба-Дуглас функциясига эътибор қаратилади. Ушбу қараш орқали ҳудуднинг иқтисодий салоҳиятига мавжуд ресурслардан максимал фойдаланган ҳолда, ишлаб чиқариш ва яратиш мумкин бўлган товар ва бойликларнинг ялпи қийматига баҳо берилади. Иқтисодий салоҳиятнинг натижасига келадиган бўлсак, сарф қилинган барча моддий, меҳнат ресурсларининг умумий қиймати ва ҳосил бўлган бойлик ўртасидаги самарадорлик кўрсаткичига қараб баҳо берилади.

2. Маълум бир аниқ мақсадли товар ва хизматларга (бойликка) эришиш учун сарфланган ресурслар ёки ишлаб чиқариш функцияси. Бу ҳам миқдорий кўрсаткич бўлиб, бунда аниқ бир қийматга эга бўлган моддий бойликни ишлаб чиқариш ва уни яратиш учун сарфланиши кутилаётган ишлаб чиқариш ресурсларини турли комбинацияларда фойдаланган ҳолда, ресурсларнинг миқдори ва сарфини минималлаштиришга қаратилади. Яъни, ишлаб чиқариш ресурсларидан шундай нисбатда фойдаланиш лозимки, натижада яратилиши кутилаётган товар хизматларнинг ҳажми максимал қийматни ташкил этиши назарда тутилади.

3. Хўжалик фаолиятида ижтимоий нафлик пулнинг эквиваленти сифатида баҳоланиши (иқтисодий фаолиятни объектив баҳолашда риск юзага чиқади).

4. Хўжалик тизимининг фаолият юритиши натижасида олинадиган ялпи ижтимоий аҳамиятга молик бўлган муҳим натижалар (уларнинг аҳамиятлилик даражасини ва ўзаро боғлиқ бўлган муносабатларни аниқлашда риск юзага чиқади).

5. Комплекс ёки интеграл баҳолаш, алоҳида олинган тармоқларнинг ўсишини эластик баҳолаш, ҳудуднинг ялпи ресурс салоҳияти, жон бошига тўғри келадиган ялпи маҳсулот, ҳудуднинг инвестицион жозибadorлиги ва бошқа ўзаро боғлиқ бўлган макроиқтисодий кўрсаткичлар. Ҳудуднинг иқтисодий салоҳиятини интеграл баҳолашни бир қанча усуллардан фойдаланиб аниқлаш мумкин.

1-жадвал

Ҳудуднинг иқтисодий салоҳиятини интеграл баҳолаш усуллари [6]

Баҳолаш усуллари	Усулнинг устун жиҳати	Усулнинг заиф жиҳати
1	2	3
Ресурслар нимқдорий баҳолаш	тузулманинг ва салоҳият динамикасини баҳолаш имконияти; алоҳида ва ялпи кўринишда олинган объектларни таҳлил қилиш имкониятининг мавжудлиги	ресурслардан фойдаланиш коэффициентларини ўтказишда субъектив танловнинг мавжудлиги
Индексли таҳлил	Оддий ва яқори ҳажмдаги ҳисоб-китобларнинг мавжуд эмаслиги	натижавий кўрсаткичларни шаклланишида ҳарбир омилнинг бир хил вазнга эга бўлиши; салоҳиятнинг таркиби ва динамикасини таҳлил қилишнинг мураккаблиги
Оптимизацион модель	оптимизацион тадбирларнинг юзагачиқиш имконияти	зарурий ахборот базасининг мавжуд эмаслиги; ҳисоб-китобларни амалга оширишнинг мураккаблиги
Корреляцион-регрессион модель	ҳар бир ресурснинг таъсир этиш даражасининг ҳисобга олиниши	салоҳият динамикасини баҳолашнинг мураккаблиги; катта миқдордаги кузатувларни қўллашнинг имконсизлиги

Шуни қайд этиш жоизки, ҳудудларнинг маъмурий-иқтисодий бошқаруви сиёсатини юритишда иқтисодий салоҳият оқибат сифатида қаралади ва ундан самарали фойдаланиш билан ҳудуднинг келажакдаги мавқеи аниқланади. Шунинг учун ҳам ҳудудларни бошқаришда иқтисодий салоҳиятни тўғри баҳолаш ва ундан дастак сифатида иқтисодий сиёсатни тўғри олиб бориш муҳимдир.

Ушбу ички имкониятларнинг мавжудлигидан келиб чиқиб, давлат томонидан ҳудудларни комплекс ривожлантириш ва у ерда истиқомат қилаётган аҳолининг фаровонлигини таъминлашга қаратилган ижтимоий-иқтисодий дастурлар амалга оширилиб келинади. Фикримизча, айнан, эндоген омиллар ҳудуднинг иқтисодий ривожланишини таъминлашда муҳим ҳисобланади, аммо шу билан бирга, ҳудуднинг геоиқтисодий жойлашувини ҳам эсдан чиқармаслик ва уни инобатга олиш лозим ҳисобланади. Барнада ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятини йиғма баҳолаш иккита таркибий қисмдан: бевосита ҳудуднинг иқтисодий салоҳияти ва уни амалга ошириш натижасида эришилган даражадан иборат.

Айтиб ўтилган мулоҳазалар ва келтирилган жадвал маълумотларини ривожлантириш асносида ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятини баҳолашнинг кўшимча параметрларини қуйидагича таклиф этиш мумкин.

3.4-жадвал

Ҳудуднинг иқтисодий салоҳиятини баҳолашнинг кўшимча параметрлари [6.1]

№	Параметрлар	Ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятини баҳолашнинг қисқача изоҳи
1	2	3
1	Жойлаштириш сиғими	Ҳудудда янги иқтисодий объектларни ташкил этиш имконияти ва ёки мавжудларининг кенгайтирилиши. Кўрсаткич ресурсларнинг чегараганлигини инobatга олган ҳолда белгиланади
2	Ресурслар чекланганлигининг самарадорлиги	Келажакда ҳудуднинг иқтисодий фаолиятини кенгайтиришда қайсидир ресурс тескари таъсир кўрсатадиган бўлса, шу ресурсларга баъдан юқори даражада чекловнинг ўрнатилиши
3	Ташкилий-иқтисодий инновацияларга мойиллик	Ҳудудларда мавжуд инфраструктура ва хўжалик юретиш тизимининг тартиб ва тартиб тавсифи
4	Инновацияларни қабул қилишга мойиллик	Ҳудуднинг иқтисодий ривожланишни таъминлаш ва уни доимий равишда кузатиб бориш қобилиятининг мавжудлиги ва турли хилдаги инновацияларни қабул қилиш тамойили
5	Динамик сифатлари	Ҳудудий тизимнинг ўзгармасдан туриши, ҳаракатсизлиги ва унинг структура ҳосил қилиш имконияти

Макроиқтисодий жиҳатдан ҳудуднинг салоҳиятига баҳо берилганда кўпинча миллий иқтисодиёт билан бир хил бўлган параметрлар: ҳудуднинг маҳсулот динамикаси, товар ва хизматларни ишлаб чиқаришнинг тармоқлар бўйича тақсимоти, нарх, бандлик даражаси, инвестициялар ва ҳ.к. Булар ҳудудий иқтисодий тизимнинг макроиқтисодий, яъни юқорида қайд этилган статистик кўрсаткичларнинг агрегатлашганлиги ва миллий иқтисодиётда ҳудуднинг туганган ўрнини қиёсий таҳлил қилиш имконини беради.

Микроиқтисодий даражада эса, одатда алоҳида олинган хўжалик юритувчи субъект (фирма), корхоналар ва уй хўжаликларининг иқтисодий фаолияти таҳлил этилади. Бу ерда ҳудуд квазикорхона сифатида кўрилиб, унинг ривожланиш салоҳияти шу ҳудудда фаолият олиб бораётган корхоналарнинг йиғиндиси билан белгиланади. Ушбу қарашларни давом эттириб, ҳудуднинг ижтимоий-иқтисодий тизимини бозор инфратузилмаси билан ўзаро боғлаган ҳолда тасвирлаш мумкин.

Ҳудуд инвестицион салоҳиятини бошқаришда инновацион ривожланиш манбасини тадқиқ қилиш ҳудуднинг шаклланган инновацион салоҳиятини таҳлил ва синтез қилишни талаб қилувчи комплекс муаммо ҳисобланади, бу эса, ўз навбатида, ушбу ривожланиш имкониятларини акс эттиради.

ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР

Хулоса қилиб шунини таъкидлаш керакки, ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятини инновацион-инвестицион бошқариш: стратегияси ва механизмини такомиллаштиришда иқтисодий ресурслар, интеллектуал салоҳият ва ушбу салоҳиятдан амалда нечоғлиқ фойдаланилаётганлиги, унинг ресурс салоҳиятидан техник ва технологик жиҳатдан фойдаланиш имкониятлари ва уларнинг кўлаמידан келиб чиқиб, бошқа омилларнинг инобатга олиниши ва турли ҳудудий дастурлар ишлаб чиқилиши зарур шартлардан ҳисобланади. Зеро, умумэътироф этилган ва амалиётда ўз тасдиғини топган ишланмаларни ўрганиш ва татбиқ этиш, уларнинг мазмун-моҳиятини чуқур англаб етган ҳолда амалга ошириш ҳудудларнинг комплекс равишда ривожлантирилиши учун ишлаб чиқилаётган ҳудудий дастурлар ва концепцияларнинг самарали натижа беришини таъминлайди.

Ҳудудларнинг иқтисодий салоҳиятини инновацион-инвестицион бошқариш: стратегияси ва механизми ўзига хос мураккаб жараён бўлиб, у мавжуд гуруҳлар (хўжалик юритувчи субъектлар, нодавлат нотижорат ташкилотлари, ўз-ўзини бошқариш органлари, турли институтлар)ни ягона мақсад сари бирлаштириш билан бир қаторда, уларнинг манфаатларини ҳам инобатга олиши талаб этилади. Хусусан:

индустириал даражаси суёт ривожланган ҳудудларда, асосан бирламчи ва иккиламчи қайта ишлаш тармоқларини ривожлантириш;

ҳудудларда юқори технологияларга асосланган ва инновацион лойиҳаларнинг амалга оширилишини жадаллаштириш;

саноатнинг юқори технологияларга асосланган тармоқларини ривожлантиришда ишчи кучи сифати ва инженер-техник ходимларга бўлган талабни кучайтириш;

юқори қўшимча қийматга эга бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқариш борасида чуқур изланишлар ва амалий ишларни фаоллаштириш;

ишлаб чиқаришга янги ғоя ва технологияларни жорий этиш ва уни кенг тарқатишда молиялаштиришнинг турли усулларидан фойдаланиш;

тадбиркорлик соҳасида янги иш ўринлари яратиш, ишсизликни камайтириш ва меҳнат бозори самарадорлигини таъминлаш;

аҳоли ва бизнес учун зарур шарт-шароитлар яратиш, ишлаб чиқариш инфратузилмасининг барқарорлиги ҳамда ишончлилигини таъминлаш;

худудларнинг рақобатбардошлик даражасини ошириш, уларнинг иқтисодиётини янада диверсификация қилиш;

ишбилармонлик муҳити сифатини яхшилаш, тадбиркорликни доимий қўллаб-қувватлаш ва жадал ривожлантириш;

маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг фуқаролар мурожаатлари билан ишлаш самарадорлиги ва маълумотларнинг очиқлигини таъминлаш.

Республикада инновацион кластерларни давлат-хусусий шерикчилик асосида шакллантириш миллий инновацион салоҳиятни ошириш ва ундан самарали фойдаланиш имконини беради. Инновацияларни харид қилиш бўйича конкурс асосида давлат буюртмаларини жорий қилиш орқали инновацион корхоналар маҳсулоти учун янги бозорларни шакллантириш йўналишлари бўйича чора-тадбирлар тизимини ишлаб чиқиш лозим.

Юқорида кўриб ўтилган вазифаларни имкон қадар тезроқ ва самарали ўз ечимини топиши, нафақат, инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш манбалари қийматини баҳолашда, балки давлатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши ҳолатини ва аҳолининг фаровон ҳаёт тарзини янада яхшилашга хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар (REFERENCES)

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-2026 йилларга мўлжалланган “Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси” тўғрисидаги ПФ-60 сонли фармони.
2. Бияков О.А. Теория экономического пространства: методологический и региональные аспекты. – Томск. Изд-во Том. Гос. Ун-та, 2004. – 152 с.

3. Ефимов В.П. Пространственный потенциал – основа развития региона в качестве целостного социально-экономического комплекса: Автореф. Дис. канд. экон. Наук. М., 2006. URL: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-177000.htm>
4. Зиновьева А.А. Экономические проблемы регионов и отраслевых комплексов // Проблемы современной экономики. 2011. № 4.
5. Й.А.Шумпетер. История экономического анализа. СПб.: Экономическая школа, 2004. 1666 с.
6. Захарова Е.Н., Авраменко Е.П. Основные методологические подходы к оценке экономического потенциала региона. 2012. URL: http://www.rusnauka.com /27_NPM_2012/Economics/13_116629.doc.htm
7. Рўзиев, А., & Хуррамов, А. (2022). ИҚТИСОДИЁТА РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯ МАСАЛАЛАРИ. *Академические исследования в современной науке*, 1(13), 213-219.
8. Рўзиев, А., & Хуррамов, А. (2022). РАҚАМЛИ ТРАНСФОРМАЦИЯ ВА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШДАГИ МУНОСАБАТЛАР. *Development and innovations in science*, 1(13), 29-35.
9. Хуррамов, А. Х. (2019). Умумтаълим мактабларида касб-хунарга йўналтиришда профили синфларнинг ўрни.
10. Хуррамов, А. Х. (2022). ИНФОРМАТИКА DARSLARIDA O'YIN TECHNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING SAMARALARI. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 10(11), 175-178.
11. Хуррамов, А. Х. (2022). ОБЩИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СИСТЕМ. *Uzbek Scholar Journal*, 10, 248-253.
12. Гулбаев, Н. А., & Хуррамов, А. Х. (2022). ОБЩИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СИСТЕМ. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(13), 100-105.